

Bijlage 1 - Overzicht voortgang vergaderjaar 2022-2023

1. Internationale agendering en afstemming

Nederland vindt het belangrijk dat SEAH niet van de internationale agenda verdwijnt en heeft afgelopen jaar dan ook veel kansen aangegrepen om het onderwerp te agenderen. We deden dit steeds meer met andere landen, in formele maar ook in informele samenstelling. Net als voorgaande jaren lag onze focus op de VN en haar verschillende onderdelen; de internationale financiële instellingen (IFI's); de humanitaire sector en afstemming met andere donoren om samen een sterkere stem te hebben.

Vast agendapunt bij de Verenigde Naties

Agendering van SEAH gebeurt bij verschillende VN commissies en fora, maar ook bij de verschillende VN organisaties, zoals wanneer Nederland in de Uitvoerende Raad zit. De belangrijke thema's waar we overal bij de VN aandacht voor vragen zijn:

- passende slachtofferhulp en het voorop stellen van de belangen en rechten van slachtoffers;
- een meer coherente en gezamenlijke aanpak binnen het VN-systeem;
- een betere ondersteuning en beoordeling van uitvoerende partners, zodat ook zij de capaciteit hebben voor effectieve preventie en aanpak van SEAH;
- tegengaan van straffeloosheid door middel van kwalitatief onderzoek, passende maatregelen en voorkomen dat daders ongestraft in de hulpsector kunnen blijven werken;
- adequate middelen en capaciteit op SEAH, vooral op landenniveau.

In het afgelopen jaar was Nederland instrumenteel in het opstellen van gezamenlijke statements op SEAH in de Uitvoerende Raden van VN-organisaties en riep zo met andere landen op tot het beter meten van vooruitgang, meer nadruk op resultaten en impact, en capaciteitsopbouw van uitvoerende partners. Deze gezamenlijke statements kregen brede steun. Ook heeft Nederland het voortouw genomen om SEAH als vast agendapunt bij de Uitvoerende Raden van UNDP, UNFPA, UNOPS, UNICEF en UN Women te bespreken. Door het consequent bespreken van SEAH-preventie en -aanpak in deze bestuursorganen is Nederland in staat toezicht te houden op de voortgang die organisaties hierop maken. Nederland bepleit daarnaast consequent dat de verschillende pilaren van de VN (ontwikkelingssamenwerking, humanitaire hulp en vrede en veiligheid) meer moeten samenwerken in de aanpak van SEAH. De Secretaris-Generaal van de VN heeft sinds 2022 een voltijd Special Coordinator om de aanpak van seksuele uitbuiting en misbruik door VN personeel te verbeteren. Deze Under-Secretary-General beschikt over een klein team en een grote opdracht, namelijk te zorgen dat de VN in deze aanpak als één opereert. Omdat Nederland dit belangrijk vindt ondersteunt het ministerie de Special Coordinator sinds kort met een uitgezonden expert.

Minimumstandaard bij de internationale financiële instellingen

Nederland heeft ook afgelopen jaar aandacht gevraagd voor een verbetering van de aanpak van SEAH bij internationale financiële instellingen, zoals bij de herziening van de genderstrategie van de Wereldbank in 2023. In de lopende herzieningen van het zogenaamde 'Safeguarding' beleid van de Aziatische Ontwikkelingsbank en de Afrikaanse Ontwikkelingsbank, is de aanpak van SEAH bijvoorbeeld één van de prioritaire doelstellingen voor Nederland. In navolging

van een eerder initiatief richting de VN, is Nederland met een groep andere donoren een brief aan de internationale financiële instellingen aan het schrijven om gezamenlijke afspraken te maken voor de uniforme aanpak van en rapportage over SEAH. Op deze manier kunnen we gezamenlijk duidelijk maken wat de minimumstandaard zou moeten zijn in de aanpak van SEAH en wat wij daarbij van hen verwachten.

Tegengaan van SEAH in VN-vredesmissies

Nederland zette ook in 2022-2023 in op de aanpak van SEAH in VN-vredesmissies. In onderhandelingen over beleid voor VN-vredesmissies hebben we er mede voor gezorgd dat belangrijke aanbevelingen op SEAH werden aangenomen, zoals meer doen aan bewustwording en training van troepen en het uitsluiten van SEAH-plegers van toekomstige vredesmissies. Daarnaast was er de oproep aan alle VN-lidstaten om toe te zien op de preventie en aanpak van SEAH bij hun eigen uitgezonden troepen. Dit is in het bijzonder van belang, omdat de uitzendende landen primair verantwoordelijk zijn voor hun eigen troepen en eventuele vervolging voor wangedrag. In 2022 is er daarnaast voor het eerst in 6 jaar een baanbrekende VN resolutie aangenomen, o.a. door inzet van Nederland. De resolutie biedt ambitieuze sturing aan de VN over de bescherming tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik door vredestroepen. Het is bemoedigend dat deze resolutie met consensus is aangenomen. Ook is er door Nederlandse financiële steun een gemeenschappelijke database ontwikkeld voor het volledige VN-secretariaat, inclusief VN-vredesmissies, om gevallen van wangedrag van begin tot einde te registreren en op te volgen, en ook om deze zaken waar nodig te verbinden aan toekomstige rekrutering.

Slachtoffers centraal stellen in de humanitaire sector

Nederland heeft het afgelopen jaar aangedrongen op vooruitgang op SEAH in de internationale humanitaire sector, o.a. met belangrijke actoren uit de humanitaire sector, zoals de Inter-Agency Standing Committee (IASC) en haar leden. De IASC is het mondiale forum voor de coördinatie tussen humanitaire actoren, inclusief de VN, de Rode Kruisbeweging en NGO's. Haar gezamenlijke SEAH strategie¹ is ambitieus en de voortgang hierop wordt door Nederland geregeld aangekaart bij de IASC en haar individuele leden. Nederland is begin 2023 ook uitgenodigd om samen met een paar andere donoren in een verder interne IASC bijeenkomst mee te denken over de implementatie. Dit gaf ons een kans om onze ideeën en prioriteiten over te brengen. Nederland staat bekend als betrouwbare donor en voortrekker op dit thema en we merken dat er daardoor naar ons wordt geluisterd.

Alle IASC leden zetten zich in voor het centraal stellen van slachtoffers en betere slachtofferhulp. Zoals ik in mijn voortgangsbrief van 2022 heb beschreven, was extra inzet in deze sector nodig, onder andere voor het operationaliseren van een 'victim-centered approach'. Dit jaar stelden de IASC leden hiertoe een breed gedragen definitie en principes op voor de invulling hiervan². Nederland zal er bij haar partners op aandringen dat deze definitie uniform wordt gebruikt. Daarnaast financiert het ministerie een project van de Core Humanitarian Standard Alliance dat in 2023 o.a. samen met slachtoffers en lokale gemeenschappen een zeer

¹ IASC Vision and Strategy: Protection from sexual exploitation and abuse and sexual harassment (PSEAH) 2022-2026 (2022): https://interagencystandingcommittee.org/system/files/2022-05/IASC%20Vision%20and%20Strategy_Protection%20from%20sexual%20exploitation%20and%20abuse%20and%20sexual%20harassment%20%28PSEAH%29%202022%E2%88%922026.pdf

² IASC Statement by Principals of the IASC on Accountability to Affected People in Humanitarian Action (2022): <https://interagencystandingcommittee.org/system/files/2022-04/IASC%20Statement%20on%20Accountability%20to%20Affected%20People%20in%20Humanitarian%20Action.pdf>

volledig raamwerk ontwikkelde om in de preventie en aanpak van SEAH recht te doen aan de ervaringen en belangen van slachtoffers³. Het ministerie zet nu er actief op in dat dit raamwerk gebruikt wordt door zo veel mogelijk humanitaire spelers.

Het ministerie heeft sinds kort ook één van de eigen senior SEAH-specialisten gedetacheerd om de IASC te ondersteunen, met name op het verbinden van de humanitaire organisaties met de rest van de VN, het versterken van SEAH-onderzoeken en de toepassing van de 'victim-centered approach'. Nederland ondersteunt ook twee humanitaire VN organisaties, IOM en OCHA, met junior experts op SEAH.

Meer afstemmen met andere landen

Nederland speelde ook in 2023 een aanjagende rol in de internationale coördinatie op dit thema. Met andere donoren die dit onderwerp net zo belangrijk vinden als Nederland wisselen we kennis uit. We stemmen onze inbreng in VN bestuursorganen af met andere landen en nemen in donorgroepen vaak het voortouw, zoals onder de paraplu van de OESO/DAC. Daarnaast heeft BZ een goede bilaterale samenwerking en uitwisseling opgezet met een aantal landen. Binnen de door Nederland mede opgerichte *Group of Friends* mobiliseren wij in zowel New York als Geneve andere landen om dit thema bij de VN te agenderen. Zo sprak in 2022 de Geneefse tak zich gezamenlijk uit over tegengaan van SEAH in de 51^e VN Mensrechtenraad. Deze groep probeert actief meer landen mee te krijgen om dit onderwerp te agenderen. Hoe meer landen mee doen, hoe meer impact we hebben.

2. Dialoog, beoordeling en monitoring van vooruitgang bij partnerorganisaties

Omdat SEAH veel vaker voorkomt dan het wordt gemeld is het ministerie ook bezig met zich een beeld vormen van wat organisaties doen aan preventie en cultuurverandering en gaan we hierover met hen in gesprek. Om in deze gesprekken de juiste vragen te kunnen stellen en de uitdagingen van organisaties in hun context te kunnen plaatsen, is expertise en kennis nodig. Sinds het instellen van een ministerie-breed SEAH-expertisepunt begin 2022 heeft het ministerie hier stappen op gezet. Ook is er meer uitwisseling met Nederlandse ambassades en permanente vertegenwoordigen. Posten hebben een belangrijke taak als onze ogen en oren ter plekke.

Dialoog blijft belangrijk

Het ministerie voert gesprekken over SEAH met allerlei soorten organisaties, volgens dezelfde aandachtspunten:

- 'zero tolerance for inaction'. We beoordelen organisaties niet op het aantal meldingen maar op wat ze doen aan preventie, opvolging en maatregelen en de mate van transparantie hierover;
- eigen verantwoordelijkheid. De organisaties blijven verantwoordelijk voor de inrichting van hun processen en procedures voor de preventie en aanpak van SEAH;
- onze partners zijn verantwoordelijk om hun uitvoerders langs dezelfde lat te leggen;

³ Core Humanitarian Standard Alliance Foundational Paper (2022): <https://d1h79zlgft2zs.cloudfront.net/uploads/2023/01/Victim-survivor-centred-approach-to-PSEAH-CHS-Alliance.pdf>

- incidenten aangrijpen om eventuele structurele tekortkomingen en doorontwikkeling van beleid te bespreken.

Naast individuele organisaties sprak het ministerie afgelopen jaar ook met brancheorganisatie Partos, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), de Dutch Relief Alliance en de VN IASC over (onderdelen van) hun SEAH beleid. Dialoog volgt ook op de incidenten waarover organisaties BZ informeren. In 2022 informeerde ik u over de voortgang op SEAH beleid bij de organisaties die het ministerie financiert. Doordat we vaker gesprekken voeren met organisaties kunnen we een beter beeld vormen van de voortgang die organisaties maken en hoe hun beleid zich ontwikkelt. Ik zie dat deze voortgang zich constructief heeft doorgezet in het afgelopen jaar. Zo hebben Partos en Goede Doelen Nederland het afgelopen jaar hun Handreiking Integriteitssysteem volledig herzien en een bijbehorend stappenplan ontwikkeld, een praktisch hulpmiddel dat maatschappelijke organisaties helpt bij het opzetten en uitbouwen van een goed integriteitssysteem.

Leren van andere donoren

Nederland is niet de enige donoor die haar partnerorganisaties beoordeelt op hun aanpak van SEAH. We kunnen daarom ook veel leren van en samenwerken met anderen. In 2022-2023 hebben we hier veel tijd in gestoken en het levert ook al nuttige informatie en efficiëntie op. Bij grote(re) incidenten is inmiddels de norm om hierover met andere donoren te overleggen en waar mogelijk collectief de gezamenlijke partner(s) te benaderen. Ook zien we dat organisaties zoals UNHCR, IOM, WHO en de internationale Rode Kruisbeweging periodieke 'integrity briefings' organiseren om alle donoren tegelijk te informeren over integriteitsschendingen en de opvolging die ze eraan geven. Hier krijgen we bijvoorbeeld ook inzage in onderzoekscapaciteit, duur van onderzoeken en de maatregelen die getroffen worden.

Het is voor Nederland belangrijk dat we onze uitvoering van het 'zero tolerance for inaction' beleid blijven toetsen aan de internationale ontwikkelingen en hoe gelijkgestemde donoren dit doen. In april 2023 bracht het ministerie daarom donoren bij elkaar om van elkaar te leren over hoe we de opvolging van SEAH-meldingen door organisaties kunnen beoordelen, en hoe we hierin nauwer kunnen samenwerken. Deze bijeenkomst heeft ons veel kennis en connecties opgeleverd om onze beoordeling van organisaties verder te verdiepen en om dit in gezamenlijkheid te doen.

3. Opvolging en analyse van meldingen van partnerorganisaties

Zelfs met de beste preventiemaatregelen blijft de kans op wangedrag bestaan. Sinds 2022 worden meldingen die organisaties aan ons doorgeven bij het ministerie centraal geregistreerd en opgevolgd. Deze meldingen worden ook opgevolgd op basis van het principe 'zero tolerance for inaction'. Privacy en procesbescherming zijn hierbij van groot belang. We merken dat veel organisaties worstelen met het delen van relevante informatie over vermeende daders met hun donoren en elkaar, zonder schade aan te richten aan het onderzoek en betrokkenen. Hierover blijft het ministerie in gesprek met de organisaties en vragen we alleen die informatie op die relevant is voor onze opvolging. De manier waarop onze verschillende typen partnerorganisaties meldingen ontvangen en doorgeven kan verschillen. Zo hebben RVO en Invest International een eigen klachtenloket waar ook SEAH-gerelateerde klachten gemeld kunnen worden. Invest International rapporteert hierover op kwartaalbasis aan het ministerie van Buitenlandse Zaken en de aandeelhouders. VN-organisaties melden alle meldingen

van seksuele uitbuiting en misbruik door VN personeel, personeel van uitvoerende partners en vredestroepen via een openbare website⁴ en aan hun bestuursorganen. Daarnaast melden ze ons direct de incidenten die ons aangaan, op basis van specifieke afspraken zoals wanneer Nederlandse middelen betrokken zijn of wanneer het gaat om incidenten met grote impact of risico's. In de opvolging van meldingen letten we in het bijzonder op of en hoe de organisaties bescherming van en hulp aan slachtoffers bieden, de maatregelen die de organisatie neemt en kwaliteitsstandaarden van het onderzoek. Ook bezien we of de organisatie het incident aangrijpt om eigen beleid en praktijk aan te passen als dat nodig blijkt.

SEAH meldingen van partnerorganisaties

In 2022 jaar ontving het ministerie iets meer meldingen dan het jaar ervoor: 26 meldingen van SEAH en 8 meldingen van andere vormen van integriteitsschendingen (zie kopje 'Andere vormen van machtsmisbruik'). In 15 gevallen ging het om seksuele uitbuiting of misbruik van hulpontvangers of mensen uit de lokale bevolking. 8 meldingen betroffen seksueel wangedrag tussen werknemers van een partnerorganisatie, en bij 3 meldingen waren de slachtoffers zowel werknemers als hulpontvangers. We weten dat de meeste incidenten van SEAH niet bij de organisaties waar de betrokkene(n) in dienst zijn worden gemeld. Daarom zegt deze stijging van meldingen vooral iets over de voorzichtige toename van de meldingsbereidheid. De internationale gemeenschap houdt daarom rekening met een aanhoudende stijging van het aantal *meldingen*. Meldingen stijgen door meer kennis en meer vertrouwen in meldmechanismen, o.a. door adequate opvolging. De laatste jaren is geïnvesteerd in het verhogen van het bewustzijn van mensen over hun rechten wat onacceptabel gedrag is, wat de meldingen waarschijnlijk ook zal doen stijgen.

In 3 van de zaken uit 2022 die het ministerie opvolgde, loopt het onderzoek nog. In de resterende 23 gevallen is het onderzoek door de organisatie afgerond. In 11 gevallen was er sprake van SEAH. In 5 gevallen kon de aantijging niet bewezen worden. Bij 7 meldingen bleek na onderzoek de aantijging ongegrond. Het onderzoek wees soms wel uit dat het beleid van de organisatie was geschonden of dat er andere kwesties speelden, waardoor alsnog maatregelen getroffen werden door de organisatie. Uit vergelijking met de internationale data blijkt dat deze verhouding onderzoeksuitkomsten niet ongevoelbaar is. Zo zien we bij de VN ook dat niet alle gevallen gegrond of bevestigd bleken. Dit kan zijn omdat de aantijging inderdaad niet plaatsvond, of omdat onderzoek geen uitsluitsel kon geven.

We weten uit de eigen en de internationale praktijk dat het goed uitvoeren van een onderzoek naar een SEAH-melding complex is. Dit zien we terug in de doorlooptijd van de onderzoeken, het duurt soms lang voor een zaak gesloten wordt. SEAH gebeurt vaak in situaties van crisis en conflict waar mensen vaak erg mobiel zijn. Onderzoeken naar seksueel wangedrag zijn gevoelig, het gaat vaak om mensen met een trauma. Slachtoffers komen soms pas maanden of jaren later naar voren, bijvoorbeeld uit schaamte of angst. Het onderzoek kan tevens zo belastend zijn dat slachtoffers niet meer mee willen werken aan het onderzoek. Dit alles maakt het lastig om sluitend bewijs te verzamelen. Tenslotte is er wereldwijd een tekort aan gespecialiseerde SEAH-onderzoekers. Al deze factoren zorgen ervoor dat maatwerk nodig is om de opvolging die organisaties geven aan een SEAH melding goed te kunnen beoordelen.

⁴ Data on Allegations: UN System-wide | Preventing Sexual Exploitation and Abuse:
<https://www.un.org/preventing-sexual-exploitation-and-abuse/content/data-allegations-un-system-wide>

Meldingen van SEAH bij uitvoerders

Veel organisaties in de internationale humanitaire en ontwikkelingssector zijn voor de uitvoering van hun programma's deels afhankelijk van uitvoerende partners, vaak lokale organisaties. Het ministerie registreert meldingen van zowel directe partnerorganisaties als van hun uitvoerders. In 2022 was het aantal meldingen bij beiden nagenoeg gelijk. Bij de cijfers van de VN zien we dat er iets meer meldingen van uitvoerende partners binnenkomen dan van eigen personeel⁵. Ketenverantwoordelijkheid is daarom een belangrijk principe van ons SEAH-beleid. Dit betekent dat het ministerie de directe partners met wie het contracten of overeenkomsten heeft, verantwoordelijk houdt voor hun uitvoerende partnerorganisaties. We verwachten dat onze partners op hun beurt afspraken maken met hun uitvoerders en hen waar mogelijk bijstaan met expertise en capaciteit. Bij de meldingen die het ministerie dit jaar opvolgde zagen we dit inderdaad gebeuren en internationaal zien we hier meer aandacht voor. In 2022 heeft de VN een hulpmiddel ontwikkeld waarmee gezamenlijke uitvoerende partners beoordeeld worden op hun capaciteit voor SEAH-preventie en -aanpak. Organisaties gebruiken dit naast in de selectie van partners ook om waar nodig de capaciteit van hun uitvoerders vergroten. WFP, UNHCR, UNFPA en UNICEF hebben dit jaar nieuwe richtlijnen ontwikkeld voor het werken met uitvoerende partners. Nederland moedigt het gebruik van dit soort gezamenlijke initiatieven aan bij alle VN-partners.

Slachtofferhulp

Het ministerie let er in het bijzonder op of de belangen van slachtoffers voorop staan in de opvolging van een melding en of deze zorgvuldig worden meegenomen in alle stappen die daarop volgen. We vragen altijd naar beschermende maatregelen en passende slachtofferhulp. Maar zoals ook bekend uit de internationale humanitaire sector, ziet het ministerie dat organisaties soms worstelen met het bieden van adequate hulp. Soms zagen we dat slachtoffers bijvoorbeeld niet (meer) te bereiken zijn of de aangeboden slachtofferhulp weigeren. Dit heeft waarschijnlijk te maken met angst voor repercussies, schaamte of een gebrek aan vertrouwen in het systeem. Het is aan de organisaties om per geval samen met het slachtoffer, of vanuit de belangen van het slachtoffer, te overwegen hoe ze hiermee omgaan.

Inaction

Als bij de opvolging van meldingen het beeld ontstaat dat een organisatie niet adequaat handelt, gaan we het gesprek aan. Er is namelijk niet één standaard voor 'adequate opvolging'. Zoals ook hierboven beschreven kunnen er valide redenen zijn waarom een casus lang open blijft staan, zoals interne beroepsprocedures of het boven tafel halen van relevant bewijs. Dit nemen we mee in gesprekken die we met organisaties voeren als dit nodig blijkt. In de beoordeling of een organisatie de juiste stappen neemt, let het ministerie op factoren als: het tijdig aanbieden van slachtofferhulp, de periode tussen het ontvangen en rapporteren van een melding door organisaties, de wijze van onderzoek en of door de organisatie passende maatregelen worden genomen waar dat nodig blijkt. Deze maatregelen kunnen variëren van het versterken van preventiemechanismen en/of bewustzijn binnen de organisatie tot ontslag van daders, afhankelijk van de casus en de uitkomst van het onderzoek. Het is belangrijk dat organisaties de proportionaliteit van maatregelen per casus bewaken. Zo hard mogelijk optreden is niet altijd het beste voor slachtoffers en kan de meldingsbereidheid bovendien verder verlagen. Dit vergt zorgvuldig maatwerk per geval.

⁵ UN Special Measures Report (A/77/748) (2023): <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N23/048/15/PDF/N2304815.pdf?OpenElement>

Ook bij uitvoerders van onze directe partnerorganisaties geldt het principe van 'zero tolerance for inaction'. Zo is het in 2022 voorgekomen dat er bij een lokale uitvoerder niet goed werd gehandeld op SEAH-incidenten. Dit is toen zorgvuldig door onze directe partner samen met het ministerie opgevolgd en was uiteindelijk reden voor de partner van BZ om de samenwerking met de uitvoerder op te zeggen.

Andere vormen van machtsmisbruik

Zoals gezegd ontving het meldpunt naast SEAH meldingen ook acht meldingen van overig grensoverschrijdend gedrag bij organisaties zoals intimidatie, pesten of agressie. Daarnaast heeft het ministerie een eenheid dat meldingen van fraude en corruptie bij organisaties opvolgt, waarover u separaat wordt geïnformeerd. Waar SEAH voorkomt zien we vaak ook andere integriteitsschendingen. Binnen het ministerie wisselen de verschillende teams dan ook informatie uit over de opvolging die organisaties geven aan verschillende soorten meldingen. In 2022 en 2023 waren er gezamenlijke bezoeken aan partnerorganisaties in Geneve en Rome⁶ waar we de kans kregen de organisaties te bevragen op hun institutionele capaciteit op beiden thema's. Dit heeft ons geholpen om verder te begrijpen hoe hun onderzoeksfunctie, klachtenbehandeling en meldingsmechanismen werken, en hoe ook de HR en juridische afdelingen het SEAH beleid uitvoeren. Het belang van transparantie over meldingen hebben we ook aangekaart.

4. Solide screening van personeel bij werving

Zoals ik noemde, is het screenen van personeel een belangrijk onderdeel van preventie. In de voortgangsbrief van 2022 heb ik uw Kamer meegenomen in het grote belang van een verbeterde screening bij werving in de hulpsector en anderzijds over de beperkingen daarvan. Gezien het grote belang hiervan dat ik onderschrijf, heeft het ministerie hier het afgelopen jaar veel aandacht aan besteed. Om te inventariseren wat organisaties allemaal al doen aan 'pre-employment screening' organiseerde het ministerie in 2022 samen met Partos een expertisebijeenkomst. Verschillende instrumenten die organisaties kunnen gebruiken voor screening zoals de Nederlandse VOG en het internationale Misconduct Disclosure Scheme (MDS) werden hier toegelicht en besproken. Hieruit bleek dat er al veel gebeurt en werd het beeld bevestigd dat een uniforme oplossing voor alle organisaties niet bestaat. Deze bijeenkomst en de vele gesprekken over dit onderwerp hebben geholpen de eisen die we stellen aan partnerorganisaties tegen het licht te houden. Sinds 2018 heeft het ministerie al een groot aantal aanscherpingen gedaan aan de eisen op het gebied van integriteit. Het hebben van een goed integriteitsbeleid was dus al een belangrijke eis om in aanmerking te komen voor financiering van het ministerie. Hier voegen we nu ook specifieke en uitgebreidere criteria op zowel SEAH èn het screenen van personeel aan toe.

Selectie, beoordeling en monitoring

Concreet betekent dit dat 'pre-employment screening' als onderdeel van het gevraagde integriteitsbeleid wordt opgenomen als drempelcriterium in nieuwe subsidiekaders. Als organisaties niet voldoen aan dit drempelcriterium, komen ze niet in aanmerking voor financiering. We voeren ook aanscherpingen door in de beoordeling van zowel partnerorganisaties als hun uitvoerders, ook diegenen die

⁶ Zoals de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), de International Organization for Migration (IOM), de United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), het Global Fund to fight AIDS, Tuberculosis and Malaria, het World Food Programme (WFP) en de Food and Agriculture Organization (FAO).

buiten subsidiekaders om worden gefinancierd. Organisaties zullen voldoende moeten scoren op hun integriteitsbeleid, en op wat zij doen op gebied van SEAH en screening. Tenslotte worden vanaf nu de activiteiten die het ministerie financiert ook in de jaarlijkse voortgangsrapportage gecheckt op wat ze doen aan SEAH-preventie, met daarin aandacht voor 'pre-employment screening'.

Verplichten screening bij partnerorganisaties

Uit de vele gesprekken die het ministerie voerde op dit thema, nationaal en internationaal, weet ik dat het niet eenvoudig is om te definiëren wat 'voldoende' screening inhoudt. Dit zal altijd blijven hangen van de omvang, locatie, sector en doelgroep van de verschillende organisaties. Wel gebruik ik een aantal criteria voor de beoordeling. Ten eerste verwacht ik dat organisaties gebruik maken van de relevante mogelijkheden voor screening in het betreffende land, zoals de VOG in Nederland. Maar er is meer nodig. Omdat dit soort wangedrag vaak juist in het buitenland (vaak buiten de EU) plaatsvindt en een VOG dit dan niet ondervangt, vragen we organisaties om ook 'over de grenzen heen' te screenen zoals door een internationale referentiecheck of het internationale Misconduct Disclosure Scheme (MDS). Hierbij is het belangrijk dat organisaties kunnen laten zien hoe ze invulling geven aan de nieuwe eis, passend bij de aard en omvang van de betrokken organisaties, ook vanuit mijn inzet op het gebied van lokalisering. De veiligheid van lokale organisaties ten aanzien van lokale autoriteiten is hier ook een belangrijke factor.

Verklaring Omtrent Gedrag

Uit de bijeenkomst die het ministerie samen met Partos organiseerde, maar ook uit eerdere gesprekken met de sector blijkt dat veel organisaties al veel doen aan screening. Dit is immers ook in hun eigen belang. Ook de VOG wordt gebruikt, maar veel organisaties zouden het liefst een sectorspecifieke VOG voor de 'hulpsector' zien. Hierin zou breder gescreend worden (op bijvoorbeeld zeden en financiële strafbare feiten) dan direct voor de functie relevant en proportioneel is. De mogelijkheden voor zo'n sectorspecifieke VOG zijn eerder al uitgezocht en dit jaar heeft het ministerie de mogelijkheden met het ministerie van Justitie en Veiligheid opnieuw verkend. Helaas is een sectorspecifieke VOG is niet haalbaar. Breder screenen (op bijvoorbeeld zeden en financiële strafbare feiten) dan direct voor de functie relevant en proportioneel is, kan niet. Daarnaast is er niet één overkoepelend profiel op te stellen voor de hele sector, die vele verschillende functies en soorten organisaties kent. Om het aanvragen van een VOG toch zo makkelijk en uniform mogelijk te maken, zijn er eerder al afspraken gemaakt tussen Justis, Partos en Goede Doelen Nederland over welk screeningsprofiel voor welke functie relevant en geoorloofd is. Deze worden, samen met het Misconduct Disclosure Scheme en andere manieren van screening, opgenomen in de herziene Roadmap Screening waar o.a. Partos momenteel aan werkt.

Internationaal

Nederland heeft het onderwerp screening het afgelopen jaar ook consequent aangekaart bij de VN en NGO's. Ik zie internationaal ook veel gebeuren op dit thema. Het internationale Misconduct Disclosure Scheme krijgt meer tractie: het wordt steeds vaker en door meer organisaties gebruikt. In 2022 werd via het MDS 57.056 keer data over wangedrag opgevraagd en op basis hiervan werden 88 kandidaten afgewezen. De Dutch Relief Alliance heeft zich al langer gecommitteerd aan MDS en implementatie ervan verplicht gesteld voor alle leden. In de nieuwe SEAH-strategie van het IASC is aansluiting bij het Misconduct Disclosure Scheme voor alle leden een doelstelling, net als screening van humanitaire hulpverleners op landenniveau. Op aanmoediging van o.a. Nederland heeft de VN Special Coordinator onlangs aangegeven te onderzoeken of de hele

VN zich kan aansluiten bij het MDS. UNHCR is inmiddels begonnen dit te testen. VN Secretaris-Generaal Guterres wil ook onderzoeken hoe het MDS en het interne VN systeem 'ClearCheck' elkaar kunnen versterken. Het ministerie blijft deze ontwikkelingen nauw volgen en waar mogelijk steunen.

Tot op heden is een uitdaging bij het MDS het gebruik door kleine, vooral lokale, organisaties. Dit komt vooral voort uit gebrek aan capaciteit, en het MDS is nog niet altijd even bekend bij deze organisaties. Ook in 2023 blijf ik dit onderwerp agenderen en organisaties aanmoedigen (nog) meer te doen aan screening, en zo veel mogelijk gebruik maken van de bestaande verschillende nationale en internationale instrumenten.